"Yeniden Aydınlanma" İhtiyacı!

Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI

G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğr. Üyesi.

1.Aydınlanma İklimi

Bilindiği gibi Aydınlanma Çağı; 17. ve 18. yüzyıllarda gelişen, akılcı düşünceyi eski, geleneksel, değişmez kabul edilen varsayımlardan, önyargılardan ve ideolojilerden özgürleştirmeyi ve yeni bilgiye yönelik kabulü geliştirmeyi amaçlayan düşünsel gelişimdir.

Aydınlanmanın öncülerinden Kant, aydınlanmacılığı 17. Yüzyılda "aklı kullanma cesareti" olarak betimlerken; soruları ve açıklamalarıyla "kilisenin skolastik düşünsel mahalle baskısına" "zihinsel başkaldırıyla" ivme kazandırmıştır (Kant, 2024).

Çünkü; Aydınlanmayla;

- Bilimde akılcılık temel alınmıştır.
- Sadece bilimde değil felsefede de neden-sonuç ilişkisine dayalı analitik düşünce yöntemlerine ağırlık verilmiştir.
- Özgürleşme hareketleri öne çıkmıştır.
- Bilimsel bilgi, beceri ve tutumlar öne çıkmıştır.
- Sosyal yaşamda özgürlük ve laiklik temele alınmıştır.
- Bilimde bilimsel yöntem, deney ve gözlem uygulamalarına yer verilmiştir.
- Kilise doğmalarına karşı çıkılarak, okullar kilisenin elinden alınmıştır (Karaağaçlı, 2025).

Aydınlanmanın aklı kullanmayı önemseyen bu iklimine güncelde yeniden aydınlanma kodlarıyla çokça ihtiyaç gözleniyor.

2.Yeniden Aydınlanma İhtiyacına Temel Nesil Sorular

21. Yüzyıl ilk çeyreği biterken bilimden uzaklıkla ve doğmatik ahvalle "bir zihniyet tutulması" olması "yeniden aydınlanma ihtiyacını" doğuruyor.

Akıldan uzaklıkla yeni özneli kapitalizmin ötesi tutucu ve kuşatmacı reel politiklerin tercih edilmesi de bireysel ve toplumsal ölçeklerde topyekün "yeniden aydınlanma ihtiyacını" somutlandırıyor.

Yoksul ve Varsıl "Lümpenlik" de "yeniden aydınlanma ihtiyacının" giderilmesini gerektiriyor.

Yeni değil; içinde farklı neoliberal krizler barındıran şu temel nesil sorular da "aydınlanma ihtiyacını" yaşamsal önemli yapıyor:

- Yoksul, yüksek gıda enflasyonda ezilip yaşamda kalma mücadelesi verirken "nasıl aydınlanma tavrı gösterecek?"
- "Maaşların; İkram Değil; Hak ve Geçinme Bedeli" olduğu gerçeği nasıl özgürce ifade edilecek?
- Evrensel ve Ulusal Değerler Güzellemeleriyle; "kök değerlerin içselleştirilemezliği!" nasıl anlaşılacak?
- Yeni özneli kurumlar, kamu yönetiminin ve Türkiye Coğrafyası'nın "Yeni"sinden Önce; "Etik İklimlisine" her geçen gün artarak duyulan ihtiyaç nasıl giderilecek?
- Yasama, yürütme ve yargı ayrılığının; "Cumhuriyetçi Demokrasi!nin temelleri olduğu yeniden bir aydınlanma olmadan nasıl anlaşılacak?
- "Okul Yemeği ve Sağlıklı Su" Sosyal Eşitliğin Gereğidir" gerçeği ne zaman yeniden aydınlanma olmadan merkezi ve yerel yönetimler bütçelerine girecek?

- "Önünde ve sonunda bir ek ve bir şey istemeyen a d a l e t" olgusunda "adalet yönetimlerden öndedir" Sokratik bakışı yeniden aydınlanma olmadan reel politik tercihlerde ne zaman öncellenecek?
- Emevi projektörlü gösterişli manevi inanç ticaretiyle toplumu minimalleştiren anlayıştan yeniden aydınlanma olmadan nasıl vazgeçilecek?
- Normal işlerin ve görevlerin "kahramanlık gibi sunulma-ması gerektiği" yeniden aydınlanma olmadan nasıl anlaşılacak?
- "Parasız eğitim, sağlık, yol geçiş ve ulaştırma hizmetleri" yeniden aydınlanma olmadan nasıl kamusal yapıya evrilecek?

Bu ve benzer türden hemen her alanda temel nesil soru yeniden aydınlanma odaklı yanıt beklemektedir.

3.Söz Sonunda; "Aklı Kullanma ve Yeniden Atatürk'le Aydınlanma İhtiyacı"

"Sapere Aude" deyimi aklını kendin kullanmak cesaretini göster! anlamında aydınlanmanın temel karakteristiği niteliğindedir.

Aydınlanma, insanın kendi eliyle düşmüş olduğu bir ergin olmama durumundan kurtulmasıdır. Bu ergin olmayış durumu ise, insanın kendi aklını bir başkasının kılavuzluğuna başvurmaksızın kullanamayışıdır. Bunun nedeni de aklın kendisinde değil, aklını başkasının yardımı olmadan kullanma kararlılığını ve yürekliliğini gösteremeyen insanın kendisidir.

"Özgür iradenin ve bilimsel iradenin" aklı kullanmada yeniden aydınlanmaya da etki ve katkı değeri muhakkak yüksek olacaktır. Yeter ki; Cumhuriyetçi Demokrasi'mizi 103 yıl önce kuran Filozofu GMK Atatürk'ün de "bilimden gidilmeyen yolu sonu karanlıktır" görüşü dikkate alınmış olsun.

Çünkü; güncelde ve zamanın ruhunda da gezegenin ve Türkiye Coğrafyası'nın "topyekün yeniden aydınlanarak sosyolojik, kültürel, siyasal ve ekonomik krizlerden arınması "O'nun kurduğu Cumhuriyet'in Fabrika Ayarlarında ve İlkelerinde halka, yönetimlere, herkese her eve fazlasıyla yetecek kadar bulunmaktadır.

Kaynaklar

Kant, İ.(2024). **Saf Aklın Eleştirisi.** Amazon Kitapları. https://www.amazon.com.tr

Karaağaçlı, M. (2025). "Eğitbiliminde Kronolojik Evrim". **Eğitbilimin Temelleri.** Ankara: Bizim Büro. ISBN-978-605-62357-6-4.ss.47-60.

Etiksel Gerekçe

Bu yazında hazırlık, plan, yazım, alıntı ve raporlaştırma süreçlerinde araştırma yöntem bilim ilkelerine göre; atıf ve alıntı kurallarına uyulmuş, alan yazın verilerinde bir intihal ve manipülasyon yapılmamıştır.

Etiksel İlke

Burada yer verilen görüşlerden yapılan alıntılarda kaynak gösterilmesi etiksel olarak uygun olacaktır.

İletişim ve Erişimi
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa KARAAĞAÇLI
T.C.Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, EBB Öğretim Üyesi
e-posta-1: mkara@gazi.edu.tr
e-posta-2: mustafakaraagacli80@gmail.com
Web-1 : w3.gazi.edu.tr/~mkara
Web-2 :https://avesis.gazi.edu.tr/mkara
ORCID :https://orcid.org/0000-0003-3488-1021

Süren Yayın Ortamları ve Portalları

Futbol-spor-yorum :www.yurtspor.com.yazarlar
Eğitim,sosyoloji ve güncel:www.mektepligazete.com.köşeyazıları
Bilim-araştırma :www.mektepligazete.tebeşirbülten.com
Tüm yayınlar blogu :mustafakaragacli.blogspot.com

Bilişim Medyaları

Facebook-1 :Kirizma
Facebook-2 :Mustafa Karaağaçlı
X :M_Karaagacli_
İnstagram :mustafakaraagacli1
Youtube kanalı:http://www.youtube.com/@AkademikAda